

Skandias plånboksindex

September 2017

skandia :

Trendbrott - hushållens optimism faller

Skandias Plånboksindex för det tredje kvartalet visar på ett trendbrott – den optimism och riskvilja som under lång tid präglat hushållens syn på framtiden sviktar betänkligt. Istället finns ett ökat intresse för att trygga sin privatekonomi – det pekar på en medvetenhet och ett sunt förhållningssätt menar Skandias sparekonom Maria Landeborn.

Skandias Plånboksindex, som görs i samarbete med Kantar Sifo, kombinerar hushållens optimism kring den egna ekonomin med sparviljan, det vill säga benägenheten att amortera, spara på banken, i fonder eller aktier.

Alltsedan förra sommaren har vi kunnat konstatera att optimismen kring den egna ekonomin stadigt ökat. Låga räntor och därmed billigt boende, stigande börs och bostadspriser samt en urstark svensk konjunktur och sjunkande arbetslöshet har fått allt fler att tro på bättre tider.

Men under tredje kvartalet syns ett tydligt trendbrott då optimismen faller på bred front. Skiftet vi ser är än så länge snarast en normalisering av optimismen, men om utvecklingen fortsätter kan det få effekter på hur hushållen hanterar sina utgifter och sitt sparande framöver. I kvartal tre ser vi framför allt att det är ren nöjeskonsumtion som begränsas.

Förändringen syntes redan i juli månad och det finns flera möjliga anledningar till den minskande riskviljan. Sommarens börsnedgång och att en första räntehöjning från Riksbanken börjar närma sig kan bidra. Boprisuppgången bromsade även in under sommaren samtidigt som skarpare amorteringskrav diskuterades. Världspolitikerna do-

minerades av nyheter om konflikter mellan USA, Ryssland och Nordkorea. Sammantaget manar detta snarare till försiktighet än fortsatt hög riskaptit vad gäller såväl konsumtion som investeringar.

Ökade barnbidrag och slopad pensionärs-skatt gör dock att småbarnsfamiljer och pensionärer, tvärtemot andra grupper, ser ljusare på ekonomin, men det är kortsiktiga engångseffekter och risken finns att vi får se en fortsatt minskad optimism under hösten.

Hushållens reaktion är rationell. Varken börs eller bopriser kan stiga hur länge som helst, och det är rimligt att ta höjd för att boendekostnaden kommer att stiga framöver till följd av högre räntor och större amorteringar. Även om inget talar för att sötebrödsdagarna ännu är över, så är det klokt att fundera på och förbereda sig för att framtiden kan komma att se annorlunda ut.

Maria Landeborn
Sparekonom

Plånboksindex kvartal tre, 2017

Hushållens optimism eller framtidstro mäts regelbundet i olika undersökningar. Likaså finns olika mått på hushållens benägenhet att spara. I Plånboksindex har vi kombinerat dessa två mått för att få en bättre helhetsbild av det privatekonomiska klimatet och för att kunna resonera kring varför hushållen agerar som de gör. Att prioritera sparande kan ses som antingen ett sätt att trygga en osäker och ”farlig” framtid, eller som ett sätt att investera pengar i dag för att få det ännu bättre i morgon.

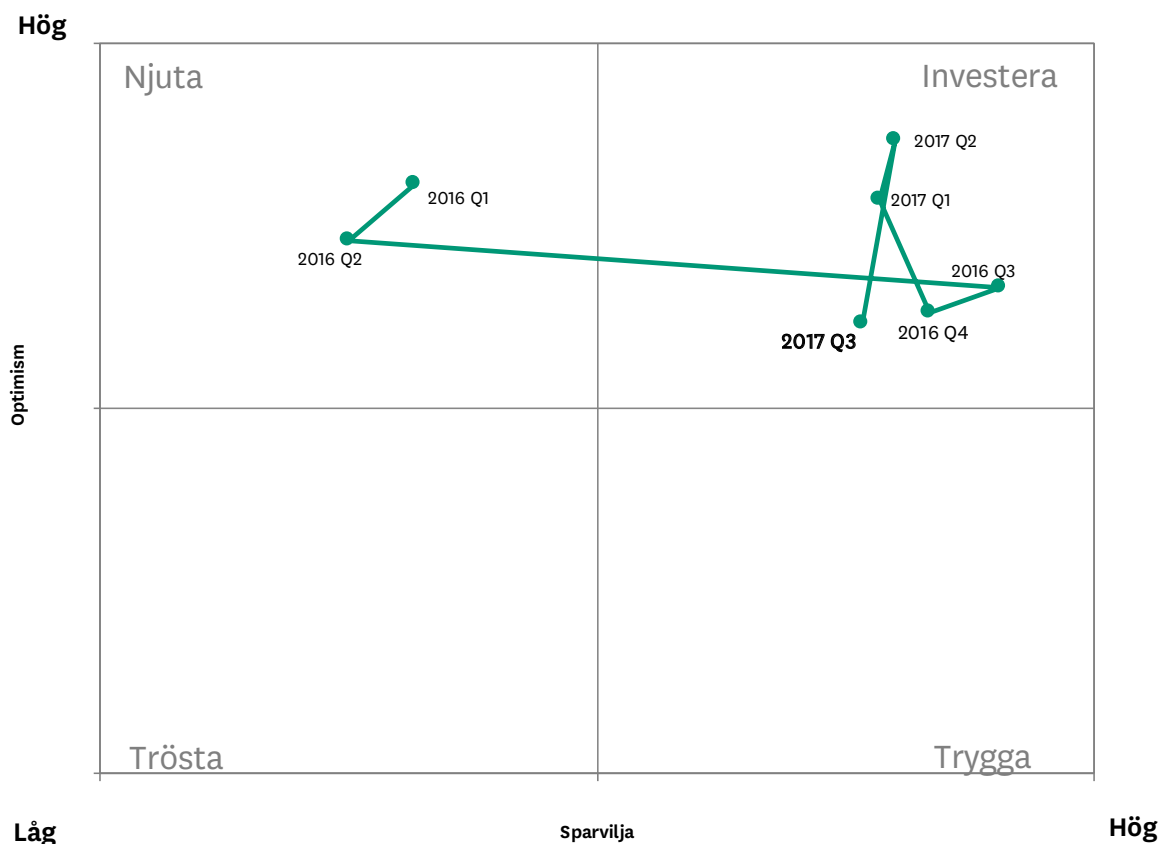
Under de senaste fem kvartalen har plånboksindex förankrats i det privatekonomiska investera-läget. Det kännetecknas av en hög optimism kring den egna ekonomin framöver, samtidigt som sparviljan är högre än den genomsnittliga nivån.

I kvartal tre ser vi dock ett trendbrott. Från att optimismen varit ökande under lång tid

har hushållen nu justerat ner sina förväntningar på den framtida egna ekonomin.

”Hushållen ser nu ett större behov av att trygga ekonomin snarare än att göra riskfyllda investeringar.”

Trots den fortsatt höga sparviljan så pekar resultatet på en medvetenhet hos hushållen om att den rådande högkonjunkturen med låga räntor och börsuppgång inte kan vara för evigt. De ser nu ett större behov av att trygga ekonomin snarare än att göra mer riskfyllda investeringar. I ett läge där både bostadsmarknaden och aktier är högt värderade är det ingen dum strategi, utan visar att hushållen är rationella och anpassar sig till rådande verklighet.

Om plånboksindex

Optimism är ett mått på hur svenskarna ser på den egna ekonomin framöver medan **Sparvilja** är ett mått på svenskarnas vilja att spara. **Investera-läget** karaktäriseras av att hushållen är mycket optimistiska och har en hög sparvilja. **Trösta-läget** är motsatsen – hushållen är relativt pessimistiska och har en låg sparvilja. I **Trygga-läget** är svenskarna fortfarande relativt pessimistiska men sparviljan är hög. **Njuta-läget** karaktäriseras istället av hög optimism och låg sparvilja. Se appendix för en mer utförlig beskrivning av indexen **Optimism** och **Sparvilja**.

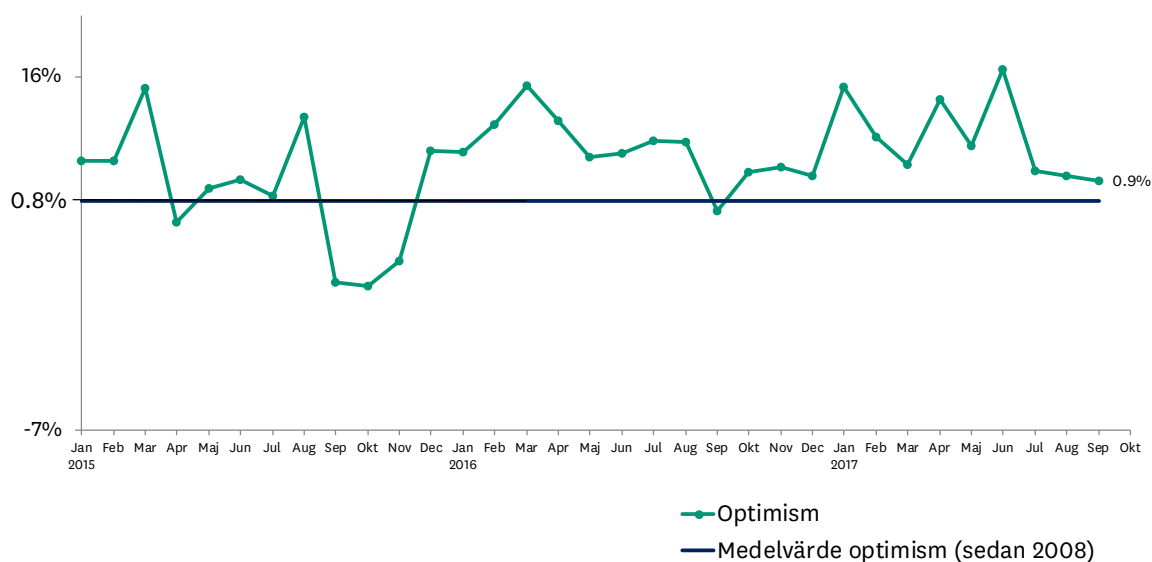
Trendbrott för optimismen redan i juli – svagt nedåt under kvartal tre

Historiskt har vi sett en viss variation månad för månad för hushållens optimism, även inom kvartalen. I kvartal tre är dock bilden av en lägre optimism tydlig oavsett vilken månad vi tittar på. Nedgången kom redan i juli men optimismen har sedan förankrats på en lägre nivå under augusti och september.

Bidragande orsaker kan vara börsnedgången under sommaren och en ökad geopolitisk oro i takt med att retoriken mellan Nordkorea och USA trappats upp.

”I kvartal tre är bilden av en lägre optimism tydlig oavsett vilken månad vi tittar på.”

Osäkerheten återspeglas i hushållens förhållningssätt till ekonomin i allmänhet och sitt eget sparande i synnerhet.

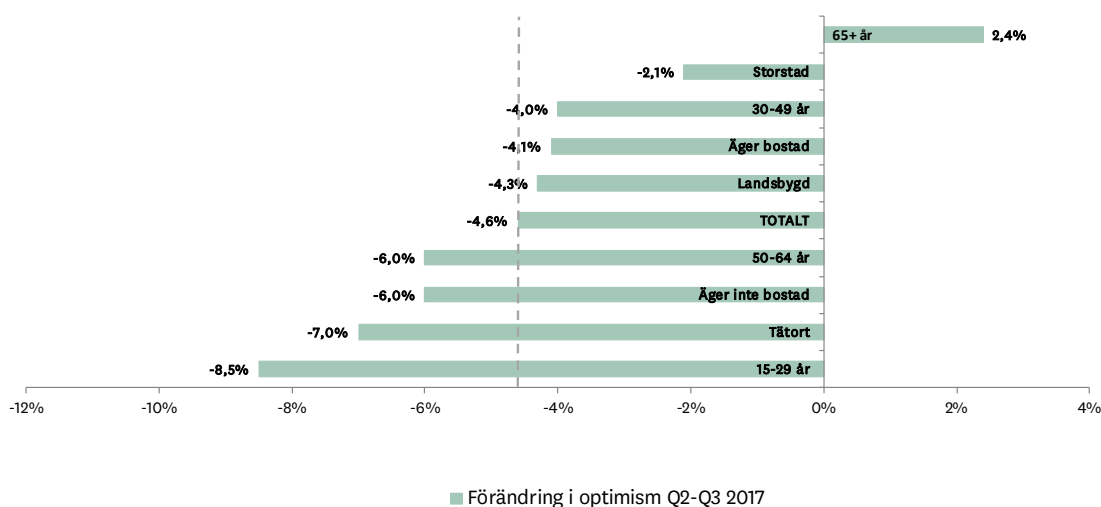
Generell nedgång i optimism, och det är ren nöjeskonsumtion minskar

Optimismen sjunker oavsett om vi tittar på boende i storstäderna eller på landsbygden, och oavsett om man äger sin bostad eller inte. Det pekar på att den sjunkande optimismen återspeglas hos svenska hushåll generellt och att det inte handlar om reaktioner på finanspolitiska åtgärder riktade mot specifika grupper. Däremot ser vi en skillnad i förändrad optimism när vi tittar på olika åldersgrupper där optimismen hos de yngsta, 15-29 år, faller kraftigt medan optimismen bland de äldsta, 65 + år, ökar i kvartal tre.

Att unga är så mycket mer negativa beror rimligtvis på att de i högre utsträckning är mer sårbara för såväl börsfall som räntejusteringar och amorteringskrav, och därmed har ett större behov av att trygga sin ekonomi när förändring stundar.

”Det hushållen i första hand skulle skära ner på om inkomsten skulle minska är restaurangbesök, kläder och nöjestjänster så som spel och film.”

Det hushållen i första hand skulle skära ner på om inkomsten skulle minska är konsumtion (49 %) och då primärt i form av restaurangbesök (17 %), nya kläder (13 %) eller nöjestjänster så som spel, film etc. (12 %).

För mer information om Skandias
plånboksindex, vänligen kontakta:

Maria Landeborn

Sparekonom Skandia

maria.landeborn@skandia.se

08-788 18 81

Twitter: [@marialandeborn](https://twitter.com/marialandeborn)

Appendix: Om studien, frågeformulär och index

Bakgrund och syfte

Med Plånboksindex har vi ambitionen att samla och sprida kunskap om svenskarnas syn på sin privatekonomi. Därigenom skapar vi en arena för att dela med oss av vår expertis om lån, sparande och konsumtion, om psykologin kring ekonomiska frågor och om kloka förhållningssätt till privatekonomi.

Målgrupp

Allmänheten i Sverige, personer i åldern 15 år och äldre.

Metod

Mätningen görs i samarbete med Kantar Sifo. Datainsamling sker den 1-7:e varje månad och varje månads mätning har omfattat ca 1 000 webintervjuer. Totalt har mer än 100 000 intervjuer genomförts. Resultatet har vägts på kön, ålder, region och inkomstgrupp för att spegla målgruppen ovan.

Urvalet dras ur Kantar Sifos onlinepanel:

Panelen har rekryterats representativt över hela landet via telefon och postala utskick. Det finns ingen möjlighet att ansluta sig till panelen utan att först ha blivit kontaktad av Kantar Sifo i anslutning till en undersökning som uppfyller kraven för representativitet. Detta förhindrar i möjligaste mån så kallade proffspanellister från att ansluta sig. Eftersom undersökningen gjordes online så innebär det att personer som inte använder internet inte kommer med i undersökningen.

Appendix: Frågeformulär

1. Om din inkomst sedan skatten är dragen skulle öka så att du får lite mer pengar (ungefär 5 procent mer sedan skatten är dragen) att röra dig med, vad skulle du helst använda dessa pengar till?
2. Om din inkomst istället skulle minska något (ungefär 5 procent mindre sedan skatten är dragen), vad skulle du då i första hand dra in på?
3. Tror du att du under de kommande tolv månaderna kommer att ha mer eller mindre pengar att röra dig med än vad du har nu, eller ungefär som nu?
 1. Mer pengar
 2. Ungefär som nu
 3. Mindre pengar
 4. Tveksam, vet ej

Svarsalternativ till fråga 1 och 2:

Konsumtion

Sparande

1. Möbler, heminredning
2. TV, högtalare, hemmabio etc
3. Mobiltelefon, surfplatta, kamera
4. Nöjestjänster, spel, film etc
5. Maskiner för hushållsarbete, kök och tvätt
6. Bättre bostad
7. Fritidshus
8. Fabriksny bil
9. Begagnad bil
10. Båt
11. Semesterresor
12. Tandläkare, läkarvård, medicin
13. Nya kläder
14. Bättre och godare mat hemma
15. Restaurangbesök, krogen
16. Spara pengarna
17. Köpa aktier eller andra värdepapper
18. Köpa försäkring
19. Betala skulder
20. Gåva till barn/ barnbarn
21. Annat vad?
22. Tveksam, vet ej

Svarsalternativ 2, 3 och 4 till fråga 1 och 2 har uppdaterats i juni 2016 för att bättre stämma överens med samtidens konsumtion. Effekten på tidsserien mellan maj och juni 2016 visade sig främst vara en omflyttning inom konsumtionsalternativen och påverkar därmed inte indexet för sparvilja.

Appendix: Index

Optimism

Andel optimister - andel pessimister =

Andel som svarar Mer pengar – Andel som svarar *Mindre pengar* (på frågan om hur de ser på sin egen ekonomi framöver F3.)

För att komplettera tidsserien bakåt har perioden [januari, 2008] till [mars, 2009] skattats med hjälp av Konjunkturinstitutets Konjunkturbarmeter: Hushåll (Egen ekonomi, bättre - sämre de närmaste 12 mån). Skattningen är baserad på metod för linjär regression.

Sparvilja

Spara mer – spara mindre =

Andel som svarar spara pengarna; köpa aktier eller andra värdepapper; köpa försäkring; betala skulder; gåva till barn/barnbarn (på ”prioriteringsfrågan” F1 (filter* neutrala & positiva till framtiden, se förklaring nedan))

– (Subtraherat med)

Andel som svarar spara pengarna; köpa aktier eller andra värdepapper; köpa försäkring; betala skulder; gåva till barn/barnbarn (på ”dra-ner-på-frågan” F2. (filter* neutrala & pessimistisk till framtiden))

*Filter

Neutrala & positiva till framtiden =

De som svarar Mer pengar; Ungefär som nu; Tveksam, vet ej (på frågan om hur de ser på sin egen ekonomi framöver F3.)

Neutrala & pessimistisk till framtiden =

De som svarar Ungefär som nu; Mindre pengar; Tveksam, vet ej (på frågan om hur de ser på sin egen ekonomi framöver F3.)